

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ 2014

ΔΕΚΑΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

Εκατό χρόνια από την ίδρυση του
Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης

ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ
με θέμα

Η πρόσληψη της έντεχνης μουσικής στην Ελλάδα

Οργάνωση: ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Παρασκευή 11 Απριλίου 2014

Αίθουσα Εκδηλώσεων Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης

Πρωινές Συνεδρίες: 10:00-14:00

Απογευματινές Συνεδρίες: 16:00-20:00

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ 2014
Δέκατος Κύκλος - αφιερωμένος στα εκατό χρόνια
από την ίδρυση του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Α.Π.Θ.

ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ με θέμα
“Η πρόσληψη της έντεχνης μουσικής στην Ελλάδα”

Υπό το πρίσμα της τρέχουσας και ζωντανής μουσικολογικής συζήτησης σχετικά με την ορολογία για τα είδη μουσικής στην Ελλάδα, αλλά και των πρόσφατων αρνητικών εξελίξεων στους θεσμούς διάδοσης της έντεχνης μουσικής (π.χ. της «αναστολής» του Τρίτου Προγράμματος ή της «αργίας» της Ορχήστρας των Χρωμάτων) η παρούσα ημερίδα προσδοκά να ρίξει φως σε διαφορετικές όψεις της παρουσίας και της πρόσληψης και του εννοιολογικού προσδιορισμού της έντεχνης μουσικής στη νεότερη Ελλάδα. Ζητήματα πολιτισμικής ταυτότητας, κοινωνικής διάστασης και διαστρωμάτωσης, παιδαγωγικής διάδοσης καθώς και θεσμικής (ή μη) καθιέρωσης της έντεχνης μουσικής απασχόλησαν αδιάλειπτα τον Ελλαδικό χώρο από την ίδρυση του νεότερου ελληνικού κράτους μέχρι σήμερα. Η ημερίδα φιλοδοξεί να διερευνήσει κριτικά τα παραπάνω ζητήματα. Περιλαμβάνει ανακοινώσεις με μουσικές, ιστορικές, κοινωνιολογικές, παιδαγωγικές, ανθρωπολογικές και διεπιστημονικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις.

Η ημερίδα διοργανώνεται από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης σε συνεργασία με το Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης, στο πλαίσιο των Ελληνικών Μουσικών Γιορτών του 2014.

Οργανωτική Επιτροπή:

Βύρων Φιδετζής, αρχιμουσικός, ιδρυτής και διοργανωτής των Ελληνικών Μουσικών Γιορτών
Χρήστος Σαμαράς, καθηγητής σύνθεσης του Τμήματος Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ.
Μιχάλης Λαπιδάκης, αναπληρωτής καθηγητής σύνθεσης, πρόεδρος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ.
Κώστας Τσούγκρας, επίκουρος καθηγητής συστηματικής μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ.
Κώστας Χάρδας, λέκτορας συστηματικής μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ.

Η ημερίδα γίνεται με τη οικονομική στήριξη της Επιτροπής Ερευνών του ΑΠΘ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Πρωινές συνεδρίες

9:30-10:00. Υποδοχή συνέδρων και χαιρετισμοί από την οργανωτική επιτροπή

10:00-11:30. Συνεδρία 1: Προσλαμβάνουσες δυτικής μουσικής από Έλληνες συνθέτες

Συντονιστής: Γιώργος Σακαλλιέρος

1. Σταματία Γεροθανάση: Μάρκος Βότζαρης, Δέσπω και Μαραθών-Σαλαμής του Παύλου Καρρέρ: όψεις της μουσικής δραματοουργίας, της κοινωνικής διάστασης, της πολιτισμικής ταυτότητας και της πρόσληψης των έργων.
2. Γεράσιμος Μαρτίνης: Οι προσλαμβάνουσες της Εθνικής Σχολής και τα κινήματα που την επηρέασαν.
3. Ξένια Θεοδωρίδου: Η πρόσληψη της έντεχνης δυτικής μουσικής ως παράγων διαμόρφωσης ύφους στην πορεία ενός συνθέτη: στοιχεία υφής και δομής από έργα μουσικής δωματίου του Γιάννη Α. Παπαϊωάννου, ως δημιουργικές "απαντήσεις" σε έργα άλλων συνθετών.

11:30-12:00. Διάλειμμα για καφέ

12:00-13:00. Συνεδρία 2: Έλληνες συνθέτες και πρόσληψη έντεχνης μουσικής

Συντονιστής: Κώστας Χάρδας

1. Γεώργιος Σακαλλιέρος: Η πρόσληψη της έντεχνης μουσικής στη μεσοπολεμική Αθήνα μέσα από την παρουσία του Δημήτρη Μητρόπουλου ως ερμηνευτή και συνθέτη.
2. Αλέξανδρος Χαρκιολάκης: Αναζητώντας μια διαφορετική προοπτική: οι προτάσεις του Αλέκου Ξένου για τη μουσική πραγματικότητα.

13:00-14:00. Συνεδρία 3: Μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην πρόσληψη της έντεχνης μουσικής

Συντονιστής: Κώστας Τσούγκρας

1. Γιώργος Ζερβός: Είναι δυνατή η προσέγγιση και κατανόηση του μουσικού έργου τέχνης στα πλαίσια της θεσμισμένης μουσικής παιδείας και εκπαίδευσης; Μερικές σκέψεις για την πρόσληψη και το μέλλον της έντεχνης μουσικής με αφορμή τη συλλογή κειμένων του Κορνήλιου Καστοριάδη με το γενικό τίτλο "Παράθυρο στο χάος".
2. Πέτρος Βούβαρης: Ο Bizet, το ζαμπόν και η τροπολογία της ελληνικής διαφήμισης.

14:00-16:00. Μεσημβρινό διάλειμμα

Απογευματινές συνεδρίες

16:00-17:30. Συνεδρία 4: Μουσικά σύνολα/θεσμοί στη διάδοση της έντεχνης μουσικής

Συντονιστής: Εύη Νίκα-Σαμψών

1. Κωνσταντίνος Καρδάμης: Οι μπάντες ως φορείς διάδοσης της έντεχνης μουσικής στην Ελλάδα: Προβληματισμοί και μεθοδολογικά ζητήματα.
2. Κωνσταντίνος Ράπτης: Παρατηρήσεις ενός μουσικού σχετικά με την πρόσληψη της μουσικής σήμερα.
3. Αθανασία Κυριακίδου: Συναυλία: Τα χαρακτηριστικά της και η επιρροή της στη διαμόρφωση του όρου έντεχνη μουσική.

17:30-18:00. Διάλειμμα για καφέ

18:00-20:00. Συνεδρία 5: Έντεχνη μουσική και μουσική εκπαίδευση

Συντονιστής: Μιχάλης Λαπιδάκης

1. Δημήτρης Ιωάννου, Evelin Voigtmann: Τα πρώτα 30 χρόνια του [Κρατικού] Ωδείου Θεσσαλονίκης: διδάσκοντες – διπλώματα – συναυλίες.
2. Αθανάσιος Τρικούπης: Έλληνες σπουδαστές στο πρώτο Ωδείο της Βιέννης (Konservatorium der Gesellschaft der Musikfreunde in Wien). Μία ιστορική προσέγγιση μέσα από τα αρχεία του ιδρύματος.
3. Γεωργία Πετρούδη: Η διάδοση της μουσικής παιδείας στην Κύπρο: η συμβολή του ιστορικού Εθνικού Ωδείου στα μουσικά δρώμενα και στη μουσική εκπαίδευση στο νησί.
4. Χρήστος Σαμαράς: Η ελληνική μουσική ταυτότητα κι η πολιτιστική ασυνέχεια μέσα από το πρίσμα της έλλειψης θεσμών, παιδείας και καλλιέργειας.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

Συνεδρία 1: Προσλαμβάνουσες δυτικής μουσικής από Έλληνες συνθέτες

1. Σταματία Γεροθανάση: *Μάρκος Βότζαρης, Δέσπω και Μαραθών-Σαλαμίς* του Παύλου Καρρέρ: όψεις της μουσικής δραματουργίας, της κοινωνικής διάστασης, της πολιτισμικής ταυτότητας και της πρόσληψης των έργων.

Η εισήγηση εξετάζει όψεις της μουσικής δραματουργίας, της κοινωνικής διάστασης και της πολιτισμικής ταυτότητας τριών έργων του Παύλου Καρρέρ: *Μάρκος Βότζαρης, Δέσπω και Μαραθών-Σαλαμίς*. Ιδιαίτερη έμφαση όμως θα δοθεί στην υποδοχή και στην πρόσληψη των τριών αυτών έργων από το κοινό της εποχής. Στην περίπτωση της λυρικής τραγωδίας *Μάρκος Βότζαρης* θα γίνει αναφορά στις ιταλικές επιρροές που έχει δεχτεί το έργο, καθώς και στην πρωτοτυπία της μουσικής του Καρρέρ. Ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί σε παραμέτρους της πρόσληψης του έργου που εστιάζουν στην μεικτή γλώσσα του λιμπρέτου (Ελληνική και Ιταλική) καθώς και στην επιλογή του θέματος από την ελληνική ιστορία. Στην περίπτωση του μονόπρακτου τραγικού μελοδράματος *Δέσπω* θα παρουσιαστεί η μουσικοδραματουργική του σύλληψη και οι δυνατότητες εκτέλεσης του έργου που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό του χαρακτήρα καθώς επίσης και οι δυσκολίες αξιοποίησης του έργου από το Ωδείο Αθηνών. Τέλος θα δοθεί έμφαση στην ιστορία υποδοχής του έργου από το κοινό της πρώτης παρουσιάσής του στο Δημοτικό Θέατρο «Απόλλων» της Πάτρας από ιταλικό θίασο. Ειδικότερα για το τελευταίο ιστορικοτραγικό μελόδραμα *Μαραθών-Σαλαμίς* -σύμφωνα με τον συνθέτη το τελειότερο των έργων του- θα γίνει αναφορά στις μουσικοδραματουργικές ιδιότητες και ιδιαιτερότητες του έργου. Η εισήγηση επιχειρεί κυρίως να ερμηνεύσει τους λόγους των αποτυχημένων προσπαθειών του συνθέτη για την παρουσίασή του ενόσω ζούσε, δεδομένου ότι το έργο παρουσιάστηκε πρώτη φορά στις 9 Φεβρουαρίου 2003 στο Θέατρο «Ολύμπια» στην Αθήνα.

2. Γεράσιμος Μαρτίνης: Οι προσλαμβάνουσες της Εθνικής Σχολής και τα κινήματα που την επηρέασαν.

Η ελληνική βιβλιογραφία για την Εθνική Μουσική Σχολή και για τον πρωτεργάτη της, Μανώλη Καλομοίρη, είναι εκτενέστατη. Όμως τις περισσότερες φορές περιορίζεται στην βιογραφία/εργογραφία του Καλομοίρη και των συνοδοιπόρων του, στην ανάλυση έργων τους ή στην καλύτερη περίπτωση σε μια απλή αναφορά στο ιδεολογικό τους προφίλ και στο τι υποδοχής έτυχε αυτό από τρίτους. Από αυτήν την, όχι απαραίτητα επιφανειακή, προσέγγιση του ζητήματος κατά κανόνα απουσιάζει οποιαδήποτε αναφορά στο τι προκάλεσε αυτό το κίνημα και στο ποιες ήταν οι προσλαμβάνουσές του. Στόχος της ανακοίνωσης είναι ακριβώς η σύντομη παρουσίαση των σημαντικότερων εκ των κινήματων-ιδεών (όχι μόνο μουσικών) και των εκπροσώπων τους, που επηρέασαν την αισθητική και τη μουσική δημιουργία του Μανώλη Καλομοίρη και κατά συνέπεια επηρέασαν ή και αλληλεπίδρασαν με την ιδεολογία ολόκληρης της Εθνικής Μουσικής Σχολής. Συγκεκριμένα θα γίνει μια συνοπτική αναφορά στην επιρροή της λαϊκής και της παραδοσιακής/δημοτικής μουσικής αλλά και σε κινήματα, όπως ο δημοτικισμός, ο νιτσεισμός και ο βαγκνερισμός, με σημείο εκκίνησης μια ενδεικτική βιβλιογραφία για το καθ' ένα εξ αυτών.

3. **Ξένια Θεοδωρίδου:** Η πρόσληψη της έντεχνης δυτικής μουσικής ως παράγων διαμόρφωσης ύφους στην πορεία ενός συνθέτη: στοιχεία υφής και δομής από έργα μουσικής δωματίου του Γιάννη Α. Παπαϊωάννου, ως δημιουργικές "απαντήσεις" σε έργα άλλων συνθετών.

Η συνεχής και ενδελεχής ενασχόληση του Γιάννη Α. Παπαϊωάννου (1910-1989), που μάλιστα δήλωνε με έμφαση «αυτοδίδακτος» συνθέτης, με τη μελέτη της έντεχνης μουσικής, ειδικά μη εγχώριας προέλευσης, είναι ήδη γνωστή στη μουσικολογική έρευνα, όπως και η ανεκτίμητη και πρωτοπόρα συμβολή του στη μουσική παιδεία της Ελλάδας, που εγκαινιάζεται ήδη στη δεκαετία του '30. Η παρούσα ανακοίνωση επιχειρεί να καταδείξει την αλληλεπίδραση αυτοδιδασκαλίας και προσωπικής δημιουργίας ως πολύτιμη παρακαταθήκη-μήνυμα για επόμενες γενιές που επίσης, σαν τον Παπαϊωάννου, επιθυμούν να μη «σταματούν ποτέ την αναζήτηση». Τα συμπεράσματα προκύπτουν καταρχάς διαμέσου τεκμηρίων από την προσωπική του βιβλιοθήκη, αλλά και, κυρίως, διαμέσου ανάλυσης επιλεγμένων περιπτώσεων από έργα του μουσικής δωματίου, που είχαν ως προϋπόθεση τη δημιουργική αντιπαράθεση και αφομοίωση της μουσικής ή των θεωρητικών απόψεων άλλων συνθετών.

Συνεδρία 2: Έλληνες συνθέτες και πρόσληψη έντεχνης μουσικής

1. **Γεώργιος Σακαλλιέρης:** Η πρόσληψη της έντεχνης μουσικής στη μεσοπολεμική Αθήνα μέσα από την παρουσία του Δημήτρη Μητρόπουλου ως ερμηνευτή και συνθέτη.

Η νεοελληνική μουσική ζωή κατά το α' μισό του 20ου αιώνα αποτελεί ένα σύνθετο φαινόμενο, το οποίο διαμορφώνεται μέσα από πολιτισμικές ανακατατάξεις, αλληλουχία πολιτικών και στρατιωτικών γεγονότων (από τους Βαλκανικούς πολέμους μέχρι τη Μικρασιατική Καταστροφή και από τη δικτατορία του Μεταξά στο Β' Παγκόσμιο πόλεμο), ιδεολογήματα ελληνικότητας, εθνικής ταυτότητας κι εξευρωπαϊσμού, σύσταση και λειτουργία μουσικών θεσμών και, φυσικά, δράση μουσικών προσώπων. Τα πρώτα χρόνια του αθηναϊκού μεσοπολέμου συμπίπτουν με τον επαναπατρισμό του Δημήτρη Μητρόπουλου από το Βερολίνο. Η θεαματική μεταμόρφωση της αθηναϊκής μουσικής ζωής κατά τις δεκαετίες του 1920 και 1930, η ανανέωση του ρεπερτορίου των συμφωνικών κυρίως, συναυλιών και η συνύπαρξη της δυτικοευρωπαϊκής μουσικής παράδοσης με τη νεωτερικότητα, τίθενται υπό το πρίσμα της ισχυρής παρουσίας και του ρόλου του Μητρόπουλου, τόσο ως ερμηνευτή όσο και ως συνθέτη. Ζητήματα εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής και διπλωματίας, συσχετισμών και αλληλεπιδράσεων μεταξύ μουσικής, άλλων τεχνών (θέατρο, ζωγραφική) και γραμμάτων, αλλά και η υποδοχή και πρόσληψη των νεότερων μουσικών τάσεων από το κοινό και την κριτική της εποχής, συνεξετάζονται και αντιπαρατίθενται ερμηνευτικά, στο πλαίσιο της παρούσας ανακοίνωσης.

2. **Αλέξανδρος Χαρκιολάκης:** Αναζητώντας μια διαφορετική προοπτική: οι προτάσεις του Αλέκου Ξένου για τη μουσική πραγματικότητα.

Οι πάμπολλες πτυχές της δράσης του Αλέκου Ξένου πάνω στα μουσικά πράγματα της Ελλάδας είναι σχετικά γνωστές: συνθέτης, μουσικός, ενεργός συνδικαλιστής με φανερή ιδεολογική ταυτότητα, αντιστασιακός που χρησιμοποίησε την τέχνη του ώστε να συνεισφέρει στον αγώνα. Αυτό που ίσως δεν είναι τόσο γνωστό είναι η συνεισφορά του στη χάραξη πολιτικής θέσης μέσα από τις γραμμές του ΚΚΕ. Αυτό είχε συμβεί όταν ως υπεύθυνος της αχτιδικής μουσικών-καλλιτεχνών κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών του

Β' Παγκοσμίου Πολέμου είχε καταρτίσει σειρά προτάσεων που παραδόθηκαν στο ΚΚΕ ώστε να αποτελέσουν τη βάση των θέσεων του κόμματος για τη μουσική. Η διερεύνηση και αξιολόγηση αυτών των προτάσεων δεν δείχνει να είναι κενή νοήματος, ακόμη και σήμερα που οι συνθήκες έχουν αλλάξει δραματικά, έστω κι αν αυτή η διερεύνηση θα εμπίπτει πλέον στα πλαίσια της ιστοριογραφικής παρατήρησης. Στόχος αυτής της ανακοίνωσης θα είναι να ακουστούν και να αξιολογηθούν ιστορικά αυτές οι προτάσεις, να γίνει μία ξεκάθαρη αποτίμησή για την πρωτοτυπία και τον ρηξικέλευθο (αν υπάρχει τέτοιος) χαρακτήρα τους και τελικά να ενταχθούν στην ιστορική συζήτηση περί της μουσικής πραγματικότητας (σπουδές, καλλιτεχνικά σύνολα κ.λπ.) όπως αυτή διαμορφώθηκε στην Ελλάδα του 20ού αιώνα.

Συνεδρία 3: Μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην πρόσληψη της έντεχνης μουσικής

1. Γιώργος Ζερβός: Είναι δυνατή η προσέγγιση και κατανόηση του μουσικού έργου τέχνης στα πλαίσια της θεσμισμένης μουσικής παιδείας και εκπαίδευσης; Μερικές σκέψεις για την πρόσληψη και το μέλλον της έντεχνης μουσικής με αφορμή τη συλλογή κειμένων του Κορνήλιου Καστοριάδη με το γενικό τίτλο "Παράθυρο στο χάος".

Το γεγονός και μόνο ότι τίθεται ένα τέτοιο θέμα ως τίτλος συνεδρίου υποδηλώνει την ύπαρξη κάποιου προβλήματος ως προς την πρόσληψη της έντεχνης μουσικής στην Ελλάδα, το οποίο – όπως φαίνεται και από την πρόσκληση για συμμετοχή σε αυτή τη ημερίδα – μπορεί να προσεγγιστεί από πολλές πλευρές, όπως εννοιολογικά, πολιτισμικά, κοινωνικά, ανθρωπολογικά, αισθητικά ή θεσμικά. Στην παρούσα εισήγηση θα προσπαθήσω να δείξω ότι οι δυσκολίες στην πρόσληψη της έντεχνης μουσικής, που δεν άφορα μόνο την Ελλάδα αλλά και την παγκόσμια κοινότητα, ισοδυναμεί ουσιαστικά στην αδυναμία πρόσληψης του ίδιου του έργου τέχνης στη σύγχρονη εποχή και στην προκειμένη περίπτωση του μουσικού έργου τέχνης. Αυτή η αδυναμία είναι το αποτέλεσμα της κρίσης του συνόλου της υπάρχουσας θεσμισμένης κοινωνίας και όχι μόνο των επιμέρους θεσμών μέσω των οποίων διαδίδεται αυτή η μουσική. Το πρόβλημα όμως της πρόσληψης είναι στενά συνδεδεμένο με το πρόβλημα της σύγχρονης μουσικής δημιουργίας και της αξίας της, αφού όπως υποστηρίζει και ο Κορνήλιος Καστοριάδης: «Η καταστροφή του υπάρχοντος πολιτισμού (που συμπεριλαμβάνει και το παρελθόν) συντελείται ήδη στο μέτρο ακριβώς που καταρρέει η πολιτιστική δημιουργία της θεσμισμένης κοινωνίας. Εκεί όπου δεν υπάρχει παρόν, πολλώ μάλλον δεν υπάρχει και παρελθόν»

2. Πέτρος Βούβαρης: Ο Bizet, το ζαμπόν και η τροπολογία της ελληνικής διαφήμισης.

Η χρήση της έντεχνης μουσικής σε τηλεοπτικές διαφημίσεις μπορεί να θεωρηθεί ότι απηχεί, έως έναν βαθμό, τόσο τους τρόπους κατά τους οποίους η κοινωνία στην οποία αυτές απευθύνονται νοηματοδοτεί την εν λόγω μουσική, όσο και τον ρόλο της αγοράς στη συνδιαμόρφωση των τρόπων αυτών. Ως ερευνητικό πεδίο, ο χώρος των τηλεοπτικών διαφημίσεων προσφέρεται για τη διερεύνηση της ως άνω αμφίδρομης σχέσης, καθώς ο πολυμεσικός τους χαρακτήρας δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες για την ανάδυση νοημάτων από την «αμοιβαία εμπλοκή» των παραμετρικών τους συνιστωσών (μουσική, λόγος, αφήγηση). Επιπλέον, η μαζικότητα που χαρακτηρίζει τις επικοινωνιακές τους πρακτικές τις καθιστά ελκυστικές για την επαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με τη συμπεριφορά ενός πολυάριθμου και ανομοιογενούς (ηλικιακά, μορφωτικά, βιοτικά) κοινού ως προς την πρόσληψη της μουσικής που τις επενδύει. Αυτός είναι, ωστόσο, και ένας από τους προσδιοριστικούς παράγοντες της προβληματικής που συνοδεύει τη συστηματική προσέγγιση του θέματος και ενθαρρύνει την ερμηνευτική του διαχείριση. Στο πλαίσιο

αυτό, σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι να επιχειρήσει περιπτωσιολογικά μια κριτική ερμηνεία της παρουσίας της έντεχνης μουσικής σε ελληνικές τηλεοπτικές διαφημίσεις της τελευταίας περίπου εικοσαετίας. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, υιοθετείται η τροπολογική οπτική του Nicholas Cook (1998) σε σχέση με τη ρητορική της μεταφοράς για την ανάλυση μουσικών πολυμέσων.

Συνεδρία 4: Μουσικά σύνολα/θεσμοί στη διάδοση της έντεχνης μουσικής

1. Κωνσταντίνος Καρδάμης: Οι μπάντες ως φορείς διάδοσης της έντεχνης μουσικής στην Ελλάδα: Προβληματισμοί και μεθοδολογικά ζητήματα.

Οι ορχήστρες πνευστών (ή μπάντες) έπαιξαν, και συνεχίζουν να παίζουν, σε διεθνές επίπεδο σημαντικότατο ρόλο στην πρόσληψη και διάδοση της έντεχνης μουσικής σχετιζόμενο τόσο με την επιλογή του ρεπερτορίου όσο και με την κοινωνική διείσδυση του. Ο ελληνικός χώρος δεν επρόκειτο να αποτελέσει εξαίρεση στην παραπάνω διαπίστωση. Ως γνωστό, ήδη από την περίοδο της επανάστασης του 1821 στρατιωτικά μουσικά σύνολα είχαν κάνει την εμφάνισή τους, ενώ το 1816 στην Ζάκυνθο δημιουργήθηκε η πρώτη βραχύβια πολιτική μπάντα. Στην Αθήνα του Όθωνα οι γκουβερνάντες λίκνιζαν τα βρέφη με ιταλικές οπερατικές μελωδίες που ακούγονταν από τις στρατιωτικές μπάντες, ενώ τα ρεπερτόρια των επτανησιακών ορχηστρών πνευστών ακολουθούσαν σχεδόν κατά πόδας εκείνα των μελοδραματικών σκηνών τους, φέρνοντας τη μουσική των θεάτρων στα αυτιά ευρύτερων κοινωνικών χώρων. Ομοίως, σε Αθήνα, Φάληρο και Σύρο λάμβαναν χώρα σε μόνιμη σχεδόν βάση μπαντιστικές συναυλίες, αλλά και στην περιφέρεια τα στρατιωτικά μουσικά σώματα έπαιζαν τον ίδιο εκλαϊκευτικό ρόλο στη διάδοση της μουσικής, την ώρα που το Ωδείο Αθηνών υπογράμμιζε επίσης τη σημασία τους. Από την άλλη, η κατάργηση των στρατιωτικών μουσικών συνόλων ως αποτέλεσμα της χρεοκοπίας του 1893, δεν αποτελεί μόνο μια βασανιστική παραλληλία με παρόμοιες αποφάσεις 120 έτη αργότερα, αλλά κατέδειξε την αδιαφορία αυτού που σε νεότερα χρόνια ονομάστηκε επίσημο κράτος απέναντι στη βιωματική μουσική εκπαίδευση. Δεν έγινε αντιληπτό, δηλαδή, ότι, παρά την απουσία κεντρικού συντονισμού και σχεδιασμού και με μόνο εφόδιο την κοινή αισθητική παιδεία των κατά καιρούς αρχιμουσικών, οι ελληνικές στρατιωτικές και πολιτικές μπάντες δρούσαν ήδη κατά το β' μισό του 19^{ου} αιώνα ως φορέας έντεχνης μουσικής παιδείας τόσο για τους ακροατές όσο και για τους μουσικούς τους. Η παρουσίαση θα επιχειρήσει να θέσει κάποιους προβληματισμούς σε σχέση με το ζήτημα αυτό και παράλληλα να υπογραμμίσει ορισμένα βασικά μεθοδολογικά ζητήματα, στα οποία θα ήταν χρήσιμο να σκύψει η βασική μουσικολογική έρευνα, ώστε στο μέλλον να αναδειχθεί ακόμη περισσότερο αυτή η πλέον παρεξηγημένη, καίτοι δημοφιλέστατη, πτυχή της έντεχνης μουσικής της Ελλάδας.

2. Κωνσταντίνος Ράπτης: Παρατηρήσεις ενός μουσικού σχετικά με την πρόσληψη της μουσικής σήμερα.

Πώς διαμορφώνεται το πρόγραμμα μίας συναυλίας?

Πώς επιλέγεται το περιεχόμενο μίας ηχογράφησης?

Πόση πρέπει να είναι η διάρκεια μίας συναυλίας?

Αντίστοιχα ερωτήματα αποσπασμένα από την μουσική πράξη και την καθημερινότητα των μουσικών, θα επιχειρηθεί να δώσουν βοήθειες στον εννοιολογικό προσδιορισμό της “έντεχνης” μουσικής και ενδεχομένως να φωτίσουν αλλαγές που έχουν συντελεστεί στην πρόσληψη της μουσικής.

3. **Αθανασία Κυριακίδου:** Συναυλία: Τα χαρακτηριστικά της και η επιρροή της στη διαμόρφωση του όρου έντεχνη μουσική.

Κάθε συναυλία είναι ένα δρώμενο με κοινωνικές προεκτάσεις και ταυτόχρονα μια ευκαιρία για μουσικές επιλογές. Εθνογραφικές, κοινωνικές μελέτες σκιαγραφούν τις επιρροές και επιπλοκές που δημιουργούν οι συναυλίες στη μουσική εκπαίδευση και στην εκάστοτε πολιτιστική πολιτική. Η παρούσα ομιλία διερευνά τη σχέση των δύο όρων, της συναυλίας και της Έντεχνης μουσικής, και το πως διαμορφώνονται στις ιστορικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες με κέντρο την πόλη της Θεσσαλονίκης μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1970.

Συνεδρία 5: Έντεχνη μουσική και μουσική εκπαίδευση

1. **Δημήτρης Ιωάννου, Evelin Voigtmann:** Τα πρώτα 30 χρόνια του [Κρατικού] Ωδείου Θεσσαλονίκης: διδάσκοντες – διπλώματα – συναυλίες.

Το [Κρατικό] Ωδείο ιδρύθηκε το Δεκέμβριο του 1914. Με αφορμή τη συμπλήρωση 100 χρόνων ζωής του, θα προσπαθήσουμε να ανασυστήσουμε την εικόνα του κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του (1915 – 1945) μέσα από το αρχειακό υλικό της βιβλιοθήκης του ΚΩΘ.

2. **Αθανάσιος Τρικούπης:** Έλληνες σπουδαστές στο πρώτο Ωδείο της Βιέννης (Konservatorium der Gesellschaft der Musikfreunde in Wien). Μία ιστορική προσέγγιση μέσα από τα αρχεία του ιδρύματος.

Το Ωδείο του Συλλόγου των Φίλων της Μουσικής στη Βιέννη υπήρξε ένας από τους αρχαιότερους φορείς μουσικής εκπαίδευσης στην Ευρώπη. Η λειτουργία του ξεκινά από τη δεύτερη δεκαετία του 19ου αιώνα και κατά το τέλος της πρώτης δεκαετίας του 20ού αιώνα μετεξελίσσεται σε Κρατική Μουσική Ακαδημία. Από τη μελέτη των διασωθέντων αρχείων του Ιδρύματος, από το 1840 και έπειτα, μπορεί να παρατηρήσει κανείς τη σταθερή παρουσία Ελλήνων σπουδαστών, τόσο από τον χώρο της απελευθερωμένης Ελλάδας, όσο και από τις ελληνικές κοινότητες ξένων αστικών κέντρων, κυρίως της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Σημαντικές πληροφορίες για τις σπουδές πλειάδας μουσικών, που έδρασαν αργότερα στον ελλαδικό χώρο και μεταλαμπάδευσαν σ' αυτόν τη δυτική μουσική κουλτούρα, έρχονται για πρώτη φορά στο φως της δημοσιότητας. Συνθέτες, εκτελεστές, μουσικοπαιδαγωγοί αλλά και αρθρογράφοι στον αθηναϊκό ημερήσιο τύπο και στα περιοδικά έδρασαν, ο καθένας με το δικό του τρόπο, ως φορείς της έντεχνης δυτικοευρωπαϊκής μουσικής παράδοσης και συνέβαλαν καταφανώς στην πρόσληψη και στην καθιέρωσή της στην Ελλάδα. Επίσης, στοιχεία που αφορούν άγνωστους Έλληνες συνθέτες, που πιθανώς έδρασαν εκτός Ελλάδας αλλά σε κάθε περίπτωση αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της ελληνικής μουσικής ιστορίας, εμφανίζονται μπροστά στον ερευνητή αποδεικνύοντας ότι η καταγραφή και η αξιολόγηση της ελληνικής μουσικής δημιουργίας βρίσκεται μόλις στο αρχικό της στάδιο.

3. **Γεωργία Πετρούδη:** Η διάδοση της μουσικής παιδείας στην Κύπρο: η συμβολή του ιστορικού Εθνικού Ωδείου στα μουσικά δρώμενα και στη μουσική εκπαίδευση στο νησί.

Η ανακοίνωση αποσκοπεί σε παρουσίαση, ιστορική αναδρομή και αξιολόγηση της παρουσίας και εξελικτικής πορείας του Εθνικού Ωδείου Κύπρου. Από το πρώτο μισό του εικοστού αιώνα, η παρουσία παραρτημάτων των δύο μεγάλων Ελληνικών ωδείων, και

συγκεκριμένα του Ελληνικού Ωδείου και του Εθνικού Ωδείου, συνέβαλε στη μουσική ανάπτυξη στο νησί, με στόχο τη διάδοση της έντεχνης μουσικής. Το παράρτημα του Εθνικού Ωδείου Κύπρου, ιδρυθέν το 1947, και διανύοντας σχεδόν 70 χρόνια μουσικής προσφοράς στο νησί, εδραιώθηκε ως φορέας πολιτισμού και φάρος μουσικής δημιουργίας, ταυτίζοντας την ύπαρξή του με την ανάπτυξη της μουσικής παιδείας και μελέτης στην Κύπρο, καταφέροντας να παραμείνει, ως και σήμερα, το μεγαλύτερο ωδείο, αν και υπέστηκε τριγμούς στη λειτουργία του με την τουρκική εισβολή του 1974. Η πρώτη διευθύντρια του Εθνικού Ωδείου Κύπρου, Λουλού Συμεωνίδου, με προδιαγεγραμμένη πορεία στο μουσικό χώρο, και σπουδές στην Αθήνα και στη Γερμανία, με την ίδρυση του ωδείου είχε κοντά της τους πιο εξαιρετους μουσικοπαιδαγωγούς, όπως το Γιάγκο Μιχαηλίδη, του οποίου ήταν μαθήτρια όταν φοιτούσε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, αναθέτοντάς του τη διδασκαλία των θεωρητικών μαθημάτων, καθώς και το Λέανδρο Σίταρο. Η υπερδραστήρια και ταλαντούχα Λουλού, μέσω της δικής της προσφοράς αλλά και μέσω των φωνητικών και ορχηστρικών συνόλων του ωδείου, συνέβαλε στη διοργάνωση συναυλιών με πρωτοποριακό ρεπερτόριο για τα δεδομένα της Κυπριακής κοινωνίας, έχοντας ως συνταγή επιτυχίας την επιμονή και τη συνεργασία με διακεκριμένους μουσικούς.

4. Χρήστος Σαμαράς: Η ελληνική μουσική ταυτότητα κι η πολιτιστική ασυνέχεια μέσα από το πρίσμα της έλλειψης θεσμών, παιδείας και καλλιέργειας.

Είναι γνωστή η αποστροφή που ένιωθε ο Μάνος Χατζιδάκις για την έντεχνη δυτική μουσική και για την ωδειακή παιδεία. Το βασικό στοιχείο που τον έκανε να είναι τόσο αρνητικός απέναντι στην μουσική εκπαίδευση υπήρξε ακριβώς η αχίλλειος πτέρνα της ελληνικής πολιτιστικής πραγματικότητας, δηλαδή ο συνδυασμός της κρατικής αδιαφορίας και οι ενέργειες κάποιων «πονηρών ιακωβίνων», οι οποίοι επιθυμούσαν να κερδοσκοπήσουν μέσα από την σωστή και ολοκληρωμένη μουσική παιδεία. Όλη αυτή η υποκρισία υπήρξε και η αιτία που του δημιούργησε αυτή την απέχθεια στην μουσική πράξη. Ωστόσο η αλληλεπίδραση των δύο αυτών πτυχών της πολιτιστικής ασυνέχειας ζει και βασιλεύει μέχρι και τις μέρες μας, χωρίς έλεγχο, χωρίς διαβάθμιση, χωρίς επαγγελματικά δικαιώματα, χωρίς καμία μέριμνα, χωρίς καμία διάθεση αλλαγής του υπάρχοντος καθεστώτος. Αντίθετα, υποβαθμίζεται από καιρού εις καιρό ακόμα περισσότερο, ανάλογα με τα οικονομικά ή γεωπολιτικά ή οποιασδήποτε άλλης υφής ζητήματα που ενσκήπτουν στην κεντρική ελληνική πολιτική σκηνή και τα οποία ισοδυναμούν με επιχειρήματα για την όποια κατάντια ή ανικανότητα δεν θέλουν κάποιοι να χρεωθούν.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΟΜΙΛΗΤΩΝ

Σταματία Γεροθανάση: Κάτοχος πτυχίου (2005) Τμήματος Μουσικών Σπουδών, Σχολή Καλών Τεχνών, Α.Π.Θ. και διδακτορικού διπλώματος (2013) από το ίδιο Τμήμα (επιβλέπουσα καθ. Ε. Ν. Σαμψών). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζουν στη μουσική δραματουργία της ελληνικής όπερας. Υπότροφος του Ι.Κ.Υ. (2008-2011). Κάτοχος πτυχίου Πιάνου και ανώτερων θεωρητικών (Αρμονίας, Αντίστιξης, Φυγής) καθώς και κάτοχος διπλώματος μονωδίας (τάξη Βαρβάρας Γκαβάκου). Ενεργή συμμετοχή σε Masterclasses με τους Olaf Bär, Kurt Equiluz, Brigitte Fassbaender, Andreas Homoki, Marjana Lipovsek, Edith Mathis, Μαρίνα Βουλογιάννη, Άρη Χριστοφέλη και άλλους. Από το χειμερινό εξάμηνο του 2008 συνέχισε σπουδών στο λυρικό τραγούδι με τον Kammersänger Prof. Jan-Hendrik Rootering. Κάτοχος Diploma of voice performance (2011) και M.A. Master of Voice Performance (2013) και τα δύο από Folkwang Universität der Künste. Από την καλλιτεχνική περίοδο 2012-2013 ανήκει στο καλλιτεχνικό δυναμικό του Mecklenburgisches Staatstheater Schwerin. Εμφανίστηκε, μεταξύ άλλων, στους ρόλους της: Susanna (*Le nozze di Figaro*), Tatjana (*Eugen Onegin*), Mimì (*La Bohème*) και Rose (*Dead man walking*). Υποτροφία αριστείας της Επιτροπής Ερευνών του Α.Π.Θ. (2011-2012). Υπότροφος της Folkwang Universität der Künste (Exzellenzstipendium 2010). Κάτοχος DAAD-Preis für ausländische Studierende (2010-2011). Υπότροφος Richard Wagner-Verband (2012). Κάτοχος Conrad-Ekhof-Preis 2013 για τις επιδόσεις της κατά την καλλιτεχνική περίοδο 2012-2013 στο Mecklenburgisches Staatstheater Schwerin.

Γεράσιμος Μαρτίνης: Γεννήθηκε στην Κέρκυρα το 1988 και πήρε τα πρώτα μαθήματα πιάνου στο Ωδείο Κερκύρας (έτος ιδρύσεως 1894). Ακολουθώντας συνέχισε στις σχολές ανώτερων θεωρητικών του ωδείου λαμβάνοντας τα αντίστοιχα πτυχία (αρμονίας, αντίστιξης, φυγής), όλα με άριστα παμψηφεί. Το 2012 αποφοίτησε από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου και ειδικότερα από την κατεύθυνση μουσικών επιστημών με ειδίκευση στην ιστορική μουσικολογία. Οι πτυχιακές του εργασίες αφορούσαν την ιστορία της μουσικής στη νεότερη Ελλάδα και την αλληλεπίδραση μουσικής-πολιτικής-κοινωνίας. Επίσης ασχολήθηκε με την περίοδο του μπαρόκ και τα όργανα εποχής, λαμβάνοντας μαθήματα τσέμπαλου και μουσικής παλαιογραφίας. Στα πλαίσια της πρακτικής άσκησης εργάστηκε στο αρχείο και το μουσείο της Φιλαρμονικής Εταιρείας Κερκύρας (έτος ιδρύσεως 1840), ενώ παράλληλα, δίδασκε θεωρητικά στο Ωδείο Κερκύρας κατά το διάστημα 2007-2012. Έχει λάβει μέρος σε μεγάλο αριθμό παρουσιάσεων συναυλιών, σεμιναρίων και διαλέξεων, μεταξύ των οποίων και ως ομιλητής στη *"1η Διεθνή Συνάντηση Νέων Επιστημόνων"* που διοργάνωσε η Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος *"Λίλιαν Βουδούρη"*, ενώ άρθρα και συνεντεύξεις του με αντικείμενο την ιστορία της μουσικής έχουν δημοσιευτεί στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο. Σήμερα συνεργάζεται με ιδιωτικά καλλιτεχνικά σωματεία της Κερκύρας που διατηρούν ιστορικά μουσικά αρχεία.

Ξένια Θεοδωρίδου: Πήρε δίπλωμα πιάνου με διάκριση από το Νέο Ωδείο Θεσσαλονίκης. Συνέχισε σπουδές πιάνου στην Κρατικές Ανώτατες Σχολές Μουσικής στο Freiburg (τάξη Tibor Háyay) και, με υποτροφία επίδοσης του Ιδρύματος «Μελίνα Μερκούρη», στην Karlsruhe (τάξη Sontraud Speidel), αποκτώντας παιδαγωγικό και μεταπτυχιακό δίπλωμα. Φοίτησε επίσης στο Conservatoire National Supérieur de Musique de Paris με τους Michel Beroff, Jean-Philippe Collard, Anne Queffelec, Denis Pascal και τον πιανίστα του Ensemble Intercontemporain, Florent Boffard. Σπούδασε μουσικολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, αποσπώντας επανειλημμένα υποτροφίες επίδοσης του Ι.Κ.Υ. και είναι διδάκτωρ ιστορικής μουσικολογίας του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, εκπονώντας διατριβή με θέμα «Η μουσική δωματίου του Γιάννη Α. Παπαϊωάννου ως το 1965, με έμφαση στα έργα σε τονικό ιδίωμα», επίσης με υποτροφία του Ι.Κ.Υ. Τα

ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη νεοελληνική μουσική του 20ού αι., στην ευρωπαϊκή μουσική του ρομαντισμού και του α' μισού του 20ού αι. και σε μουσικοπαιδαγωγικές εφαρμογές. Έχει συμμετάσχει σε διεθνή μουσικολογικά και μουσικοπαιδαγωγικά συνέδρια και ημερίδες και έχει δημοσιεύσει εργασίες της. Έχει λάβει μέρος σε πολυάριθμα σεμινάρια πιάνου και μουσικής δωματίου, μεταξύ άλλων με τους György Kurtág, Paul Badura-Skoda, John Perry, Arbo Valdma, Δόμνα Ευνουχίδου, Martino Tirimo, Γιάννη Βακαρέλλη, Χρήστο και Κατερίνα Πολυζωΐδη κ.ά. Έχει δώσει ρεσιτάλ πιάνου και μουσικής δωματίου σε ποικίλους συνδυασμούς στην Ελλάδα, Γερμανία και Αυστρία σε συνεργασία, μεταξύ άλλων, με μέλη της ΚΟΘ και με τις Σοφία Κυανίδου και Αγγελική Καθαρίου, ενώ εμφανίστηκε ως σολίστ με τη Δημοτική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, αποσπώντας επαινετικές κριτικές. Έχει στο ενεργητικό της Α' παγκόσμιες εκτελέσεις έργων του Γιάννη Α. Παπαϊωάννου. Έχει τιμηθεί με βραβεία σε πανελλήνιους διαγωνισμούς πιάνου και ηχογράφησε για το γερμανικό ραδιόφωνο (SWR) και την ελληνική τηλεόραση. Διδάσκει πιάνο στο Μουσικό Σχολείο Θεσσαλονίκης και δίδαξε επίσης στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Παν/μίου Μακεδονίας βάσει του ΠΔ 407/80. Είναι μέλος του Piano Podium Karlsruhe και της E.E.M.E.

Γεώργιος Σακαλλιέρος: Γεννήθηκε το 1972 στο Tübingen Γερμανίας. Είναι επίκουρος καθηγητής ιστορικής μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με έμφαση στη μελέτη της νεοελληνικής μουσικής (19ος-20ος αι.). Είναι διδάκτορας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών (2005) και αριστούχος απόφοιτος του αντίστοιχου Τμήματος του Α.Π.Θ. (1996). Επίσης είναι διπλωματούχος σύνθεσης, ανώτερων θεωρητικών (τάξη Α. Μπαλτά) και κιθάρας από το Ωδείο Μουσικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης. Έχει πραγματοποιήσει επιστημονικές ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια μουσικολογίας και ελληνικής φιλολογίας στην Ελλάδα και το εξωτερικό και έχει δημοσιεύσει ελληνικά και ξενόγλωσσα επιστημονικά μουσικολογικά άρθρα. Είναι συγγραφέας του βιβλίου *Γιάννης Κωνσταντινίδης (1903-1984). Ζωή, έργο και συνθετικό ύφος* (Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2010). Το συνθετικό του έργο περιλαμβάνει περίπου 35 τίτλους, μεταξύ αυτών έργα για ορχήστρα, μουσικής δωματίου, για σόλο όργανα και για χορωδία. Με το έργο του *Lament for 'D' - A string quartet* κέρδισε το Α' Βραβείο του πανελλήνιου διαγωνισμού σύνθεσης "Δημήτρης Δραγατάκης" το 2003. Είναι τακτικό μέλος της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρίας (IMS), της Εταιρίας Διεπιστημονικής Μουσικολογίας (SIM), της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών και της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρίας.

Αλέξανδρος Χαρκιολάκης: Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1977. Σπούδασε στο Πρότυπο Πειραματικό Ωδείο και στο Ελληνικό Ωδείο, απ' όπου αποφοίτησε με πτυχία ωδικής, αρμονίας και αντίστιξης. Κατόπιν, σπούδασε στο Πανεπιστήμιο του Sheffield απ' όπου αποφοίτησε με Bachelor in Music και Master in Music στη μουσικολογία και τη διεύθυνση ορχήστρας. Διετέλεσε αρχιμουσικός της University of Sheffield Students Symphony Orchestra και βοηθός αρχιμουσικού στην Sheffield Youth Orchestra ενώ έχει διευθύνει όλα τα ορχηστρικά σύνολα του Πανεπιστημίου του Sheffield, την ορχήστρα δωματίου του Δημοτικού Ωδείου Πατρών και το Ελληνικό Συγκρότημα Σύγχρονης Μουσικής. Έχει παρουσιάσει εργασίες του σε διάφορα συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό, ενώ άρθρα του έχουν δημοσιευτεί σε επιστημονικά περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων. Επιμελήθηκε μαζί με το Νίκο Μαλιάρα την έκδοση του συλλογικού τόμου *Μανώλης Καλομοίρης - 50 χρόνια μετά. Αφιέρωμα στη συμπλήρωση μισού αιώνα από το θάνατο του συνθέτη* η οποία κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Fagotto. Έχει εργαστεί στη Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος «Λίλιαν Βουδούρη» ως μουσικολόγος και υπεύθυνος εκπαιδευτικών προγραμμάτων ενώ από τον Ιανουάριο του 2013 εργάζεται στο ερευνητικό κέντρο για τη

μουσική MIAM του Istanbul Technical University ως διδάσκων και διευθυντής της μουσικής βιβλιοθήκης "Erol Üçer".

Γιώργος Ζερβός: Συνθέτης-μουσικολόγος, επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι πτυχιούχος φυσικής του Φυσικομαθηματικού Τμήματος του Παν/μίου Αθηνών (1979). Σπούδασε ανωτέρα θεωρητικά και πιάνο στο Ελληνικό Ωδείο και στο Ορφείο και σύνθεση με τον Γιάννη Ιωαννίδη. Έχει κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στη Γαλλία (D.E.A. στο Παν/μιο Paris I - Panthéon-Sorbonne) και είναι διδάκτορας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Έχει γράψει άρθρα για τη μουσική του 20ου αιώνα, έχει δώσει διαλέξεις και έχει συμμετάσχει σε πολλά συνέδρια. Το 2001 εκδόθηκαν από τον εκδοτικό οίκο Κ. Παπαρηγορίου-Χ. Νάκας δύο βιβλία του με τίτλους: "Schönberg, Berg, Webern: Η κρίση της μουσικής διά μέσου της κρίσης του θέματος και των μορφών" και "Ο Νίκος Σκαλκώτας και η ευρωπαϊκή παράδοση της μουσικής των αρχών του 20ου αιώνα". Έργα του έχουν παιχτεί στην Ελλάδα καθώς και στην Ιταλία, Βουλγαρία, Κύπρο, Γαλλία, Αμερική. Έχουν ηχογραφηθεί από την Ελληνική Ραδιοφωνία, ενώ παραγγελίες για σύνθεση μουσικών έργων του έχουν γίνει από το Γ' Πρόγραμμα, το Ινστιτούτο Γκαίτε, τον ΟΜΜΑ κ.ά. Οι συνθέσεις του εκδίδονται από τον εκδοτικό οίκο Κ. Παπαρηγορίου-Χ. Νάκα και έργα του έχουν δισκογραφηθεί από τις εταιρείες Warner (Έρωσ και Ψυχή, 1999) και Agora (Σπουδή για κουαρτέτο εγχόρδων, 2000).

Πέτρος Βούβαρης: Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος (MM) από το University of North Carolina-Greensboro και διδακτορικού διπλώματος (DMA) από το University of Wisconsin-Madison των ΗΠΑ. Η έρευνά του επικεντρώνεται σε αναλυτικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις έργων του πρώιμου μοντερνισμού και, κυρίως, της μουσικής του Νίκου Σκαλκώτα. Εισηγήσεις του σχετικές με την ανάλυση της μουσικής και τη διδακτική του πιάνου έχουν παρουσιαστεί σε συνέδρια στην Ελλάδα, Κύπρο, Σερβία, Ολλανδία, Βέλγιο και ΗΠΑ, ενώ άρθρα του έχουν δημοσιευθεί σε ελληνικά και ξένα περιοδικά (*Πολυφωνία*, *Muse-e-journal*, *American Music Teacher*). Η ενεργή καλλιτεχνική του δράση περιλαμβάνει ρεσιτάλ μουσικής για σόλο πιάνο και ρεσιτάλ μουσικής δωματίου τόσο στην Ελλάδα όσο και στις ΗΠΑ. Είναι λέκτορας στη μορφολογία και ανάλυση της μουσικής στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας.

Κωνσταντίνος Καρδάμης: Αποφοίτησε από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου το 2000. Το 2002 ως υπότροφος του «Ιδρύματος Παναγιώτη και Έφης Μιχαηλή» έλαβε τον τίτλο του Master in Advanced Musical Studies από το Royal Holloway, University of London και το 2006 απέκτησε διδακτορικό τίτλο από το Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Έχει συνεργαστεί με τον Οργανισμό Μεγάλου Μουσικής Αθηνών, την Ένωση Ελλήνων Μουσουργών, το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, την Εθνική Λυρική Σκηνή και συμμετέχει σε πανελλήνια και διεθνή συνέδρια, δημοσιεύοντας παράλληλα μελέτες σχετικές με την ιστορία της Νεοελληνικής Μουσικής, ιδιαίτερα αυτής του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα, και του μουσικού θεάτρου. Στα ερευνητικά ενδιαφέροντά του συμπεριλαμβάνεται, επίσης, η μουσική για πνευστά όργανα και η διάδραση μουσικής, κοινωνίας και πολιτικής. Από το 2002 εργάζεται στο ΤΜΣ του Ιονίου Πανεπιστημίου. Είναι μέλος του Εργαστηρίου Ελληνικής Μουσικής του ιδίου τμήματος, της συντακτικής ομάδας των περιοδικών *Μουσικός Λόγος* και *Μουσικός Ελληνομνημών*, καθώς και της ελληνικής επιτροπής της RILM και γενικός επιμελητής της σειράς *Μνημεία Νεοελληνικής Μουσικής*. Από το 2003 έχει αναλάβει την επιμέλεια του αρχείου και του μουσείου της Φιλαρμονικής Εταιρείας Κερκύρας.

Κωνσταντίνος Ράπτης: Γεννήθηκε στα Ιωάννινα. Πήρε τα πρώτα μαθήματα στο Δημοτικό Ωδείο από τη Μ. Παπανικολάου. Συνέχισε τις σπουδές του στο Νέο Ωδείο Θεσσαλονίκης και στην Ανωτάτη Σχολή Μουσικής και Θεάτρου του Ανόβερου στην τάξη της Prof. Elsbeth Moser, ως υπότροφος του Ιδρύματος «Αλέξανδρος Σ. Ωνάσης». Παράλληλα σπούδασε ανώτερα θεωρητικά με τον Ι. Παπαδάτο, πιάνο με τη Ν. Μιχαηλίδου και μουσικολογία στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Επίσης έλαβε μέρος σε σεμινάρια με τον Γ. Χατζηνίκο, τον Τ. Anzelotti, καθώς και με τη S. Gubaidulina στα πλαίσια του φεστιβάλ της Avignon. Ο Κωνσταντίνος Ράπτης έχει δώσει συναυλίες σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες ως σολίστ, καθώς και με σύνολα μουσικής δωματίου, συχνά παρουσιάζοντας έργα σε πρώτη παγκόσμια εκτέλεση. Έχει συμπράξει μεταξύ άλλων με την ορχήστρα της όπερας Unter den Linden του Βερολίνου, την Academia Santa Cecilia, το Ensemble Modern και τις ορχήστρες της ραδιοφωνίας του Ανοβέρου και του Αμβούργου. Μαζί με το Δημήτρη Κούντουρα (φλάουτο με ράμφος) ίδρυσε το Duo Goliardi. Είναι μέλος των συνόλων tangosinpalabras, Trio Gorrión και Ensemble Megaphon (ελεύθερος αυτοσχεδιασμός). Παράλληλα με τη συναυλιακή του δραστηριότητα συμμετείχε σε διαγωνισμούς ακορντεόν, λαμβάνοντας τιμητικές διακρίσεις στο Klingenthal, το Castelfidardo, το Moers, το Baden-Baden και το Ανόβερο. Από το 2005 διδάσκει ακορντεόν στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Αθανασία Κυριακίδου: Ξεκίνησε τις μουσικές της σπουδές στο Νέο Ωδείο Θεσσαλονίκης και συνέχισε στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης. Απέκτησε πτυχία ανώτερων θεωρητικών, πτυχίου φλάουτου (τάξη Ν. Δημόπουλου) και δίπλωμα βυζαντινής μουσικής (τάξη Ε. Ελευθεριάδη). Παράλληλα, μελέτησε μπαρόκ φλογέρα και μονωδία και μαθήτευσε στη διεύθυνση ορχήστρας με τον Κάρολο Τρικολίδη. Σπούδασε στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στη διεύθυνση χορωδίας (D. Brinagar) και το διδακτορικό της με τίτλο «Η εκκλησιαστική πολυφωνική μουσική στους Ελληνορθόδοξους Ναούς του Αγ. Νικολάου της Τεργέστης και του Αγ. Γεωργίου της Βενετίας από το 1840 έως το 1975. Αρχεία –Θεματικοί Κατάλογοι.» (Ε. Νίκα-Σαμψών). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στην ιστορική μουσικολογία με έμφαση στη μελέτη του χορωδιακού υλικού. Διοργάνωσε το 2^ο Παγκόσμιο συνέδριο για υποψήφιους διδάκτορες Μουσικών Τμημάτων και επιμελήθηκε την έκδοση πρακτικών. Επιμελήθηκε, επίσης, τη μουσικολογική έκθεση, αφιερωμένη στο συνθέτη Κώστα Νικήτα που έλαβε χώρα στο Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών και συνεπιμελείται την έκδοση του καταλόγου έργων Κώστα Νικήτα (υπό έκδοση). Έχει συμμετάσχει σε πολλές συναυλίες στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό, ως φλαουτίστρια, χορωδός και μαέστρος. Απέσπασε δυο πρώτες θέσεις σε διαγωνισμούς διεύθυνσης ορχηστρικών συνόλων. Έχει ιδρύσει το Εργαστήρι Διεύθυνσης στη Θεσσαλονίκη και φέτος δίδαξε τα τμήματα διεύθυνσης χορωδίας και αρχαρίων στο 2^ο Πανελλήνιο Masterclass για Διεύθυνση Ορχήστρας και Χορωδίας υπό τη διοργάνωση του Δήμου Αθηναίων και του διεθνούς φήμης μαέστρου Μ. Οικονόμου.

Δημήτρης Ιωάννου: Καθηγητής στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης. Διδάσκει κιθάρα, μουσική δωματίου και ιστορία μουσικής. Σπούδασε μουσική και πολιτιστικό μάνατζμεντ στην Κολωνία και το Αμβούργο μετά από σπουδές νομικών και κιθάρας στη Θεσσαλονίκη. Συνδύασε διοικητικές δράσεις και καλλιτεχνικές-παιδαγωγικές απασχολήσεις και στην Ελλάδα και το Εξωτερικό. Αντικείμενό του είναι η παλιά μουσική και το λαούτο, αναγεννησιακό και μπαρόκ, εξυπηρετεί όμως τη βιβλιοθήκη και το αρχείο της στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης. Γεννήθηκε το 1954 στη Θεσσαλονίκη.

Evelin Voigtmann: Σπούδασε μουσικολογία στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου. Από το 1983 ζει στην Ελλάδα και από το 1989 διδάσκει στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης ιστορία μουσικής, μορφολογία και άλλα μαθήματα. Κατά το διάστημα 1998 έως το 2001 δίδαξε μορφολογία και οργανολογία στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Από το 1985 συνεργάζεται τακτικά με την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης για τα μουσικολογικά σημειώματα στα προγράμματά της, ενώ έχει γράψει περιστασιακά αναλύσεις για προγράμματα του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών, της ΤΕΧΝΗΣ, της Όπερας Δωματίου Θεσσαλονίκης καθώς και του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης. Έχει παρουσιάσει κατά διαστήματα διάφορα θέματα μουσικολογικού ενδιαφέροντος στο Ινστιτούτο Γκαίτε Θεσσαλονίκης, το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης και Αθηνών, την ΤΕΧΝΗ και σε άλλους φορείς.

Αθανάσιος Τρικούπης: Γεννήθηκε στην Αλεξανδρούπολη το 1969. Είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής του ΤΜΣ του ΕΚΠΑ, διδάκτορας μουσικολογίας του ΤΜΣ του ΑΠΘ, συνθέτης (ΜΑ του Μουσικού Πανεπιστημίου του Graz), πιανίστας (διπλωματούχος του Conservatoire Europeen de Musique de Paris) και μηχανολόγος μηχανικός του ΕΜΠ. Έχει διδάξει στο Μουσικό Τμήμα του ΕΜΠ, στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του ΔΠΘ, στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του ΠΑΜΑΚ και στο ΤΜΣ του ΑΠΘ. Από το 2011 είναι μέλος της Διεθνούς Εταιρείας για τη Μουσική Έρευνα (GfM). Σε καλλιτεχνικό επίπεδο (ως διευθυντής χορωδίας, ορχήστρας και μουσικών συνόλων, ως σολίστ πιάνου, τσέμπαλου, εκκλησιαστικού οργάνου και ως συνθέτης) έχει συνεργαστεί με διάφορους φορείς, όπως: ακαδημαϊκές συμφωνικές ορχήστρες του Πανεπιστημίου Θράκης της Αδριανούπολης και του Ε.Μ.Π., τη Δημοτική Συμφωνική Ορχήστρα του Eskisehir, με το Πανεπιστήμιο του Bielefeld, το Ελληνικό Συγκρότημα Σύγχρονης Μουσικής, το Ensemble Neuer Musik του KUG, το Musikforum και το Hörfest της πόλης του Graz, με τον Σύνδεσμο Ελλήνων Ακαδημαϊκών του Βερολίνου, την Ένωση Ελλήνων Μουσουργών, τον ΟΜΜΑ, του ΟΜΜΘ, τη ΔΕΘ, τον Γαλλοελληνικό Σύνδεσμο Αθηνών, το Ινστιτούτο Goethe, το Αμερικανικό Κολλέγιο, καθώς και με διάφορους Γερμανοελληνικούς Συλλόγους κ.ά. Έχει παρουσιάσει σε πρώτες πανελλήνιες εκτελέσεις έργα των Berlioz, Liszt, Brahms, Dutilleux και Walter Zimmermann καθώς και σε πρώτες παγκόσμιες εκτελέσεις έργα διαφόρων σύγχρονων Ελλήνων συνθετών και έχει ηχογραφήσει για τη δισκογραφική εταιρεία «Lyra».

Γεωργία Πετρούδη: Είναι επίκουρος καθηγήτρια μουσικολογίας στο Τμήμα Τεχνών του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου. Είναι αριστούχος απόφοιτος του πανεπιστημίου Wittenberg των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής στην εκτέλεση πιάνου και όμποε, έχοντας κερδίσει πρώτα βραβεία σε διαγωνισμούς κατά τη διάρκεια των σπουδών της εκεί. Συνέχισε τις σπουδές της στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Sheffield, από το οποίο κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο στην εκτέλεση πιάνου και διδακτορικό σε θέματα ιστορικής μουσικολογίας. Πέρα από ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια μουσικολογίας έχει δημοσιεύσει και σημαντικό αριθμό άρθρων.

Χρήστος Σαμαράς: Γεννήθηκε το 1956 στο Δοξάτο κοντά στην Δράμα. Τις μουσικές του σπουδές ξεκινάει στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης (1969-76) (αρμονία με τον Ιωάννη Δαμιανό, αντίστιξη με τον Κώστα Νικήτα, φλάουτο με τον Εμμανουήλ Αικατερίνη και πιάνο με την Μαίρη Παπαδοπούλου). Από το φθινόπωρο του 1976 συνεχίζει τις σπουδές του στην Ανώτατη Σχολή Μουσικής και Παραστατικών Τεχνών της Βιέννης, όπου μελέτησε σύνθεση με τους Friedrich Cerha και Erich Urbanner και φλάουτο με τους Louis Riviere και Robert Wolf, από όπου το 1981 πήρε δίπλωμα σύνθεσης και το 1982 παιδαγωγικό πτυχίο φλάουτου. Από το 1982 μέχρι το 1984 συνέχισε τις μεταπτυχιακές του σπουδές στη σύνθεση στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών του Βερολίνου με τον Isang Yun.

Παρακολούθησε σεμινάρια σύνθεσης με τους: Klaus Huber, Luigi Nono, Hans-Werner Henze, Karl-Heinz Stockhausen, Witold Lutoslawski και Diether Schnebel. Από το 1984 και μετά ζει και εργάζεται στην Θεσσαλονίκη. Είναι καθηγητής σύνθεσης στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Έχει βραβευτεί πολλές φορές από διεθνείς και ελληνικούς φορείς για την καλλιτεχνική του δημιουργία και το εκπαιδευτικό του έργο. Το συνθετικό του έργο περιλαμβάνει σχεδόν όλο το φάσμα των ειδών της σύνθεσης: 4 συμφωνίες, την όπερα «Η Τζιοκόντα του Ολοκαυτώματος», 2 κοντσέρτα για πιάνο και ορχήστρα, ένα κοντσέρτο για φλάουτο και ορχήστρα, ένα κοντσέρτο για βιολί και ορχήστρα δωματίου, ένα παραμυθόδραμα, 4 κουαρτέτα εγχόρδων, πάνω από 25 έργα για ορχήστρα, μουσική δωματίου για διάφορα σύνολα, χορωδιακή μουσική, τραγούδια για φωνή και πιάνο, μουσική για σόλο όργανα.